

TULOVEROTUS

TULOVEROTUS

Edward Andersson – Esko Linnakangas – Joakim Frände

TALENTUM PRO ■ Helsinki 2016

8., uudistettu painos

Copyright © 2016 Talentum Media Oy ja tekijät
Yhteistyössä Lakimiesliiton Kustannus

ISBN 978-952-14-2296-6
ISBN 978-952-14-2297-3 (verkkokirja)
ISBN 978-952-14-2468-7 (sähkökirja)

Taitto: Marja-Leena Saari
Kansi: Lauri Karmila

BALTO print
Liettua 2016

Palaute kirjasta: www.talentumshop.fi

Sisällys

ALKUSANAT	V
LYHENTEITÄ	XIX
1 TULOVEROTUSTA KOSKEVAT SÄÄDÖKSET	1
1.1 Tuloverotuksemme kehityksestä	1
1.2 Tuloverotuksemme luonteesta	4
1.3 Sovellettavat lait ja tuloverotusmenettely	6
1.4 Tuloverotuksemme merkityksestä	12
2 VEROVELVOLLISASEMA	14
2.1 Yleistä	14
2.2 Puolisoiden ja lasten verottaminen	15
2.2.1 Perheverotusjärjestelmän valinta	15
2.2.2 Keitä käsitellään puolisoina?	16
2.2.3 Puolisoiden verotus	17
2.2.3.1 Yleistä	17
2.2.3.2 Yrittäjien, erityisesti yrittäjä- puolisoiden, verotuksesta	18
2.2.4 Alaikäisen lapsen tulon verotus	20
2.3 Kuolinpesien verotus	21
2.3.1 Kuolinpesän verotus kuolinvuodelta	21
2.3.2 Kuolinpesän verotus kuolinvuoden jälkeisiltä vuosilta	22

Sisällys

2.4	Yhtymät ja yhteisetuudet	24
2.4.1	Yleistä	24
2.4.2	Yhtymät.	28
2.4.3	Yhteisetuudet.	37
2.4.4	Ulkomainen yhtymä ja kuolinpesä.	37
2.4.5	Konkursivelallisen ja -pesän verotus	38
2.4.6	Yritysjärjestelyt	39
2.5	Yhteisöjen verotusasema.	39
2.5.1	Verovelvolliset yhteisöt	39
2.5.2	Kokonaan verosta vapaat subjektit.	42
2.5.3	Valtionverosta vapaat subjektit	43
2.5.3.1	Valtio sekä Raha-automaatti- yhdistys ja Oy Veikkaus Ab	43
2.5.3.2	Kunnat ja kuntayhtymät	44
2.5.3.3	Uskonnolliset yhdyskunnat	45
2.5.4	Yleishyödylliset yhteisöt ja niiden verotus	46
2.5.4.1	Yleistä	46
2.5.4.2	Organisaatiomuodon merkitys ja kysymys yhteisön kotimai- suudesta	47
2.5.4.3	Yleishyödyllisyys.	49
2.5.4.4	Elinkeinotulo	54
2.5.4.5	Kiinteistötulo	59
2.5.4.6	Hakemusperusteinen veron- huojennus	60
2.5.5	Yliopistot ja ammattikorkeakoulu- osakeyhtiöt	62
3	VEROVELVOLLISUUDEN KANSAINVÄLINEN ULOTTUVUUS.	64
3.1	Yleistä	64
3.2	Kansainvälisen vero-oikeuden kolmijako	66
3.3	Yleisesti verovelvolliset.	71
3.3.1	Yleistä	71
3.3.2	Varsinainen asunto ja koti	72
3.3.3	Kuuden kuukauden oleskelu	74
3.3.4	Kolmen vuoden säännön pääpiirteet	75

3.3.5	Olennaiset siteet	79
3.3.6	Kolmen vuoden ajanjakson kuluttua umpeen	85
3.3.7	Todistustaakka kolmen vuoden säännössä . . .	88
3.3.8	Kolmen vuoden säännön vaikutus verotukseen	89
3.3.9	Tiettyjä henkilöryhmiä koskevat erikois- tilanteet	91
3.4	Rajoitetusti verovelvolliset ja verotus	94
3.4.1	Yleistä	94
3.4.2	Suomesta peräisin olevat tulot	96
3.4.3	Lähdeverotus	103
3.4.4	Verotusmenettelylain mukainen verotus . . .	104
3.5	Kattosäätö	105
3.6	Väliyhteisötulot	106
3.7	Avainhenkilöiden ja muiden erityislainsäädäntöön perustuvat veroedut	109
3.8	Verosopimusten soveltaminen	111
3.9	Hyvitys- ja vapautusmenetelmät	113
4	TULOVEROLAIN TULOKÄSITE	117
4.1	Yleistä tulon käsitteestä	117
4.2	Tuloveron suhde perintö ja lahjaveroon	122
4.3	Perheoikeudelliset suoritukset	126
4.4	TVL 29 §:n tulon määritelmä	128
5	JUOKSEVIEN PÄÄOMATULOJEN VEROTUS	135
5.1	Yleistä pääomatulojen veronalaisuudesta	135
5.2	Juoksevat pääomatulot	136
5.2.1	Korkotulot	136
5.2.1.1	Yleistä	136
5.2.1.2	Lähdeveron kohteena olevat korkotulot	138

Sisällys

5.2.1.3	TVL:n alaiset korkotulot	140
5.2.1.4	Verovapaat korot	142
5.2.2	Osinkotulot	143
5.2.2.1	Yleistä	143
5.2.2.2	Listatusta osakeyhtiöstä saatu osinko	144
5.2.2.3	Listaamattomasta osakeyhtiöstä saatu osinko	146
5.2.2.4	Osuuskunnasta saatu ylijäämä ja muu varojenjako	149
5.2.3	Osakaslainan saanti	150
5.2.4	Vuokratulot	151
5.2.5	Sijoitusrahastosta saatu voitto-osuus	155
5.2.6	Vakuutus-suoritukset	156
5.2.6.1	Esinevakuutus-korvaukset, vahingonkorvaukset	156
5.2.6.2	Vakuutus-suoritukset henki- vakuutuksesta ja pitkäaikais- säästämisestä	158
5.2.7	Metsätulo	160
5.2.7.1	Siirtyminen nykyjärjestelmään	160
5.2.7.2	Puun myyntitulosta tehtävät vähennykset	162
5.2.7.3	Metsävähennys	163
5.2.7.3.1	Yleistä	163
5.2.7.3.2	Metsävähennyspohja	164
5.2.7.3.3	Siirtyvä metsä- vähennysoikeus	165
5.2.7.3.4	Metsävähennyksen käyttömahdollisuus ja käyttö	167
5.2.7.3.5	Metsävähennys luovutusvoiton laskennassa	169
5.2.7.4	Jaksottamissäännökset	171
5.2.8	Maa-ainestulot	173

5.2.9	Yritystulon jakaminen pääomatuloksi ja ansiotuloksi	175
5.2.9.1	Yleistä	175
5.2.9.2	Yksityisen elinkeinonharjoittajan yritystulo	175
5.2.9.3	Maataloudenharjoittajan yritystulo	178
5.2.9.4	Verotusyhtymän tulo	180
5.2.9.5	Elinkeino-yhtymän tulo	181
5.2.9.5.1	Elinkeino-yhtymän verotus.	181
5.2.9.5.2	Elinkeino-toiminnan tulolähteen tulo jakaminen	183
5.2.9.5.3	Elinkeino-toiminnan nettovarallisuus ja osakkaan osuus siitä.	184
5.2.9.5.4	Muiden tulolähteiden tulot	185
5.2.9.5.5	Yhtymän saamat osingot	185
5.2.10	Syytinki ja muu nautintaoikeus	186
5.2.11	Muut juoksevat pääomatulot	188
5.3	Pääomatulon hankkimismenot eli luonnolliset vähennykset	191
5.4	Pääomatulojen nettomäärästä tehtävät vähennykset	196
5.4.1	Korkomenot	196
5.4.1.1	Vähennysjärjestelmä	196
5.4.1.2	Koron käsite.	197
5.4.1.3	Kenen velkaa ja kuka vähentää korot?	199
5.4.1.4	Koron vähentämisvuosi	201
5.4.1.5	Velan kohdistuminen ja käyttö-tarkoituksen muutos	202
5.4.1.6	Tulonhankkimisvelan korot ja kurssitappiot	203

Sisällys

5.4.1.7	Asuntovelan korot	206
5.4.1.8	Takausvelka	209
5.4.1.9	Vähennyskelvottomat korot	210
5.4.1.10	Muut kuin pääomatulosta vähennettävät korot	211
5.4.1.11	Muut kuin luonnollisten henkilöiden korot.	212
5.4.2	Vapaaehtoisen yksilöllisen eläke- vakuutuksen ja pitkäaikaissäästämisen maksut.	212
5.4.3	Elinkeinotoiminnan ja maatalouden tappion vähentäminen pääomatulosta	213
5.4.4	Pääomatulolajin alijäämä ja tappio.	215
5.4.5	Alijäämähyvityksen määrä ja vähentäminen.	216
5.4.6	Yhteisön lahjoitusvähennys	219
6	LUOVUTUSVOITTOJEN VEROTUS	222
6.1	Vanhasta järjestelmästä	222
6.2	Luovutusvoittoverotuksen kohde	224
6.3	Kiinteä ja irtain omaisuus	225
6.4	Mikä on saanto? Saannon ajankohta	227
6.4.1	Vastikkeelliset saannot.	227
6.4.2	Tapahtumat, jotka eivät ole saantoja tai luovutuksia	229
6.4.3	Vastikkeettomat saannot ja sekasaannot.	232
6.4.4	Saannon ja luovutuksen ajankohta.	234
6.5	Luovutusvoiton verovuosi	239
6.6	Verovelvollisuudesta ja verovelvollisesta	241
6.7	Sovellettava laki: TVL vai EVL/MVL?	245
6.8	Kokonaan verovapaat luovutusvoitot	249
6.8.1	Oman asunnon luovutukset.	249
6.8.1.1	Verovapaan luovutusvoiton edellytykset	249
6.8.1.2	Ns. kirvesmiestapaukset	258

6.8.2	Koti-irraimiston luovutusvoittojen ja pienten luovutusten verovapaus	260
6.8.3	Sukupolvenvaihdoshuojennus	261
6.8.4	Luovutus luonnonsuojelualueeksi	265
6.9	Osittain verovapaat luovutukset	267
6.9.1	Pakkoluovutukset	267
6.9.2	Luovutukset valtiolle ja muille julkis-yhteisöille	269
6.10	Luovutustappiot	270
6.11	Luovutusvoiton laskeminen	278
6.11.1	Yleistä	278
6.11.2	Todellisen hankintamenon määrittäminen	278
6.11.3	Hankintameno-olettaman käytöstä ja merkityksestä	283
6.11.4	Hankintameno vastikkeettomien saantojen kohdalla	284
6.11.5	Luovutushinnan määrittämisestä	288
6.11.6	Hankintamenon laskemisesta yhtymäpanoksen tai yksityisoton jälkeen	291
6.11.7	Luovutusvoiton määrittäminen henkilöyhtiön osuuden luovutuksessa	293
6.11.8	Vakuutus- ja eräät muut korvaukset luovutusvoiton laskennassa	294
6.11.9	Varojenjaon verottaminen luovutuksena	296
6.11.10	Osakevaihto	297
6.11.11	Arvopaperin luovutusvoiton laskennan erityiskysymyksiä	298
7	ANSIOTULOJEN VEROTUS	306
7.1	Yleistä	306
7.2	Palkkatulot, luontoisedut	307
7.3	Palkkatulon verotusta koskevat erityissäännökset	313
7.3.1	Henkilöstörahastosta saatu tulo	313
7.3.2	Työsuhteeseen perustuva osakeanti sekä työsuhdeoptio	313

Sisällys

7.3.3	Työpanokseen perustuva osinko	316
7.3.4	Työsuhdelainat	317
7.3.5	Työnantajan maksamat vakuutusmaksut . . .	318
7.3.6	Verovapaat tavanomaiset henkilökuntaedut.	320
7.3.6.1	Yleistä	320
7.3.6.2	Terveystenhoito	321
7.3.6.3	Henkilökunta-alennukset	324
7.3.6.4	Merkkipäivälahjat ja vähäiset muut lahjat	326
7.3.6.5	Virkistys- ja harrastustoiminta . . .	327
7.3.6.6	Yhteiskuljetus	330
7.3.6.7	Sairaalan lapsen hoito	331
7.3.6.8	Tietoliikenneyhteydet	332
7.3.7	Työsuhdematkalippu	332
7.3.8	Kansanedustajan kulukorvaus ja matkustus- oikeus	334
7.4	Verovapaat matkakustannusten korvaukset	335
7.4.1	Korvaukset työmatkoista	335
7.4.2	Asunnon ja varsinaisen työpaikan väliset matkat sekä viikonloppu- yms. matkat	336
7.4.3	Matkat toissijaiseen työpaikkaan	337
7.4.4	Päivittäiset matkat erityisaloilla	337
7.4.5	Yleishyödyllisten yhteisöjen maksamat korvaukset	338
7.4.6	Verovapaiden korvausten perusteet ja määrä	339
7.4.6.1	Päivärahat ja ateriakorvaukset . . .	339
7.4.6.2	Majoittumiskorvaukset ja matkustamiskorvaukset	340
7.5	Merityötuloa saavan verovapaat korvaukset	342
7.6	Eräät ulkomailla työskentelystä saadut verovapaat tulot	342
7.6.1	Ulkomaanedustuksessa yms. palvelevien kulukorvaukset	342
7.6.2	Muiden ulkomailla työskentelevien kulukorvaukset	344

7.6.3	EU:ssa työskentelevien kulukorvaukset	345
7.6.4	Kuuden kuukauden sääntö	346
7.7	Vahingonkorvaukset ja vakuutussuoritukset	352
7.8	Eläkkeiden verotus	356
7.9	Tasavallan presidentin palkkio ja eläke	359
7.10	Verovapaat sosiaali- yms. etuudet	359
7.11	Todistelu- ja vihjepalkkiot sekä rikoksen hyväntulo työsuoituksella	363
7.12	Apurahat ja palkinnot	364
7.12.1	Apurahan verovapaus.	364
7.12.2	Verovapaat palkinnot	368
7.12.3	Apurahasta vähennettävät menot.	371
7.13	Arpajaisvoitot	374
7.14	Luonnontuotetulot ja äidinmaito	375
8	LUONNOLLISET VÄHENNYKSET ANSIOTULOISTA	376
8.1	Yleistä tulonhankkimismenoista ja menetyksistä	376
8.2	Matkakustannukset	379
8.2.1	Asunnon ja työpaikan väliset matka- kustannukset	379
8.2.2	Viikonloppumatkat	383
8.2.3	Erityisten alojen päivittäiset matkat	384
8.2.4	Matkakulut varsinaisesta työmatkasta	385
8.2.5	Matkakulut toissijaiselle työpaikalle.	387
8.3	Jäsenmaksut ja työttömyyskassamaksut.	387
8.4	Valtiollisten ja kunnallisten luottamustehtävien kustannukset sekä vaalimenot	390
8.5	Ylimääräiset asuntomenot, työasunto- ja työhuonevähennykset, muuttokustannukset	391
8.6	Työvälineet, työpuvut ja edustusmenot	395
8.7	Palkkamenot	398

Sisällys

8.8	Tieteenharjoittajien ja taiteilijoiden kustannukset sekä opiskelumenot	400
8.9	Vahingonkorvaukset ja oikeudenkäyntikulut	405
8.10	Muita luonnollisia vähennyksiä	406
8.11	Tulonhankkimisvähennys	407
9	PUHTAASTA ANSIOTULOSTA SEKÄ VEROSTA TEHTÄVÄT VÄHENNYKSET	409
9.1	Yleistä	409
9.2	Valtion- ja kunnallisverotuksessa tulosta tehtävät vähennykset	410
9.2.1	Pakolliset eläke- yms. vakuutusmaksut.	410
9.2.2	Kollektiivisen lisäeläketurvan maksut.	411
9.2.3	Merityötulovähennys.	412
9.2.4	Eläketulovähennykset	413
9.2.5	Veronmaksukyvyyn alentumisvähennys.	416
9.2.6	Luonnollisen henkilön lahjoitusvähennys	419
9.3	Puhtaasta ansiotulosta kunnallisverotuksessa tehtävät vähennykset	419
9.3.1	Yleistä	419
9.3.2	Kunnallisverotuksen ansiotulovähennys.	420
9.3.3	Kunnallisverotuksen invalidivähennys	420
9.3.4	Opintorahavähennys	421
9.3.5	Perusvähennys	422
9.4	Verosta tehtävät vähennykset.	423
9.4.1	Työtulovähennys	423
9.4.2	Valtionverotuksen invalidivähennys.	423
9.4.3	Valtionverotuksen elatusvelvollisuusvähennys	424
9.4.4	Lapsivähennys	424
9.4.5	Opintolainavähennys.	425
9.4.6	Kotitalousvähennys	426

10 KOHDISTAMINEN, JAKSOTTAMINEN, TAPPIONTASAUS JA TULONTASAUS	431
10.1 Henkilöllinen kohdistaminen	431
10.1.1 Henkilöllisen kohdistamisen pääsäännöt ...	431
10.1.2 Oikeushenkilöiden tulojen kohdistaminen todelliselle tulon saajalle.	434
10.1.3 Muita tilanteita	436
10.2 Jaksottaminen eli tulojen ja vähennysten ajallinen kohdistaminen	439
10.2.1 Yleistä	439
10.2.2 Tulojen jaksottaminen	440
10.2.2.1 Kassaperiaate pääsääntönä	440
10.2.2.2 Luovutusvoitot	445
10.2.2.3 Takautuvasti maksetut eläkkeet ..	447
10.2.2.4 Eräiden takaisin perittyjen etuustulojen oikaisu	448
10.2.2.5 Urheilijatulojen rahastointi	449
10.2.2.6 Muita tuloja	451
10.2.3 Menojen jaksottaminen	451
10.3 Tappiontasaus	456
10.4 Tulontasaus	460
10.4.1 Yleistä	460
10.4.2 Tulontasauksen soveltamisedellytykset.	461
10.4.3 Rajankäyntikysymyksiä	464
10.4.4 Tulontasauksen toimittaminen	467
KIRJALLISUUTTA	469
VEROHALLINNON OHJEITA	482
OIKEUSTAPAUSHAKEMISTO	485
ASIAHAKEMISTO	499